

We Lwowie, dnia 25. stycznia 1907.

Aleg. 38

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany postanowień §. 68. ustawy gminnej z 12. sierpnia 1866 Nr. 19, §. 74. ust. gm. z 13. marca 1889 Nr. 24 i §. 69. ust. gm. z 3. lipca 1896 Nr. 51. Dz. i rozp. kraj. w kierunku rozszerzenia kompetencji Rad gminnych do stanowienia o sposobie użytkowania dobra gminnego.

Wysoki Sejmie!

Grunta stanowiące dobro gminne, będące w wspólnem używaniu członków gminy obejmują w naszym kraju przeszło 345.000 hektarów (600.000 morgów) i stanowią przeszło 85% całego obszaru własności nietabularnej.

Stan uprawy tych gruntów jest w ogólności nadzwyczaj zaniedbany, mianowicie o ile chodzi o największą część tych gruntów, to jest o pastwiska gminne. Od najwcześniejszej wiosny do najpóźniejszej jesieni tratowane i spasane przez wszelkie gatunki zwierząt domowych, nie wyjmując nierogacizny i gęsi, niemające należytego odpływu wilgoci ani też potrzebnego nieraz nawodnienia, zarosłe mchami i lichymi trawami, rozgrzebywane przez dowolne pobieranie z nich gliny, piasku i kamieni przez mieszkańców gminy przedstawiają zbyt często obraz wyniszczenia, podczas gdy nieraz przez stosowne zarządzenia mogłyby się stać dobrodziejstwem dla uprawnionych do użytkowania i przyczynić się znakomicie do podniesienia chowu inwentarza, zwłaszcza biedniejszych członków gminy, a w dalszym rzędzie do podniesienia mleczarstwa i do zwiększenia produkcji mięsa.

Ten ujemny stan rzeczy omawiany był oddawna nie tylko przez ogół wykształconych rolników, lecz także w szerokich kołach światlejszych włościan. Podnosił tę sprawę niejednokrotnie Wydział krajowy, który odzywał się w tej mierze do reprezentacji powiatowych, wzywając je do wywarcia wpływu na gminy w kierunku poprawy stanu pastwisk a nawet przygotowywał projekt ustawy o zagospodarowaniu pastwisk. Zajmowały się tą sprawą nieraz reprezentacje powiatowe i z ich inicjatywy niejednokrotnie Rady gmin wiejskich dawały się nakłonić bądź do wydzierżawiania kolejno coraz dalszych części pastwiska w celu podniesienia jego kultury i zasiania przy końcu dzierżawy trawami, bądź do przeprowadzenia melioracji przy pomocy biura melioracyjnego. W ostatnich czasach ustawa z 9. grudnia 1899 o dzieleniu gruntów wspólnych i regulacji odnoszących się do nich wspólnych praw użytkowania i zarządu wytworzyła możliwość podniesienia uprawy tych gruntów wspólnych, które poddane będą regulacji.

Jednakże na szerszą skalę owe usiłowania podniesienia uprawy gruntów stanowiących dobro gminne nie rozwinęły się, pomimo, że literatura i prasa ludowa, tudzież liczne zebrania rolnicze, narady i zgromadzenia kółek rolniczych itp. ze-

brania spełniają zadanie propagandy w tym kierunku, omawiając i potrzebę i sposoby poprawy w użytkowaniu dobra gminnego.

Jedną z ważnych przyczyn opóźnienia tej sprawy jest przepis §. 68. ustawy gminnej z r. 1866, który powtórzony jest prawie dosłownie w §. 74. ustawy gminnej dla 30 miast z 13. marca 1899 i w §. 69. ustawy gminnej dla znaczniejszych miejscowości z 3. lipca 1896. Wymienione bowiem paragrafy trzech ustaw gminnych stanowią, że co do tego, komu i w jakim rozmiarze służy prawo uczestniczenia w pożytkach z dobra gminnego, rozstrzyga dotychczasowy niezaprzeczonego zwyczaj, nie uwzględniając różnicy między rozmiarem użytkowania (udział ilościowy) a sposobem użytkowania (jakość użytku) a pomijając określenie bliższych możliwych sposobów użytkowania względnie postanowienie o tem, kto ma o tym sposobie decydować, otwierają drogę dla interpretacji, że nie tylko co do osób uprawnionych i do rozmiaru ich uczestnictwa, lecz także co do sposobu użytkowania rozstrzygać ma dotychczasowy zwyczaj, przyczem co do czasu, z którego zwyczaj miałby pochodzić, uważa się za miarodajną chwilę wejścia w życie ustawy gminnej z r. 1866 t. j. początek roku 1867.

Skutkiem owej interpretacji uchwały rad gminnych zmierzające do zaprowadzenia racjonalniejszej, bardziej postępowej gospodarki w odniesieniu do dobra gminnego, powzięte z własnej inicjatywy lub za wpływem Wydziałów powiatowych, zaczepiane są przez jednostki, którym one nie dogadzają i mimo przychylnych rozstrzygnięć wyższych instancji samorządnych uchylane bywają przez c. k. Trybunał administracyjny. Przykłady tego stanowią orzeczenia z d. 15. kwietnia 1896 Nr. 2254 w sprawie gm. Halicza, z 7. maja 1898 Nr. 2433 w sprawie m. Doliney, z d. 10. stycznia 1899 Nr. 194 w sprawie gm. Łąki szlacheckiej itp.

Ażeby usunąć stanowczo i niewątpliwie przeszkodę kępującą Rady gminne w uchwaleniu lepszych ze stanowiska kultury krajowej sposobów użytkowania dobra gminnego, należy zdaniem Wydziału krajowego uzupełnić odnośny paragraf ustaw gminnych postanowieniami określającymi wyraźnie kompetencję Rad gminnych do stanowienia o sposobach korzystania z dobra gminnego.

Wydział krajowy mniema, że obecne postanowienia takie wystarczą na to, aby znaczniejsza ilość Rad gminnych powzięła uchwały o sposobie użytkowania dobra gminnego zgodnie z wymaganiami kultury krajowej, a przykład w ten sposób dany i wynikłe stąd korzyści podziałają na dalsze gminy bez potrzeby ustawowego przynaglenia. Z drugiej strony warunek zawarty w trzecim ustępie nowo sformułowanego paragrafu, iż dochodzenie komisyjne przy udziale znawcy przeprowadzone przez Zwierzchność gminną lub przez Wydział powiatowy ma wykazać, iż dotychczasowy sposób korzystania z dobra gminnego . . . może uszczuplić lub udaremnić gospodarcze przeznaczenie dobra gminnego, uchyla obawę lekkomyślnej, powodowanej jedynie względami finansowymi przemiany pastwisk na grunta orne, czemu zresztą zaradzić może odwołanie się do wyższych instancji, które rozpatrzą sprawę ze stanowiska interesów kultury krajowej a specjalnie także hodowli bydła.

Na podstawie powyższego wyводу Wydział krajowy wnosi :

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączone ./. projekty ustaw.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
St. Badeni, w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Tadeusz Pilat, w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia w przedmiocie zmiany §. 68. ustawy gminnej z dnia 12. sierpnia 1866 Nr. 19 Dz. u. kraj.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Art. I.

§. 68. ustawy gminnej z dnia 12. sierpnia 1866 Nr. 19 Dz. u. kraj. uchyla się w dotychczasowem brzmieniu, a natomiast obowiązują będą następujące postanowienia:

§. 68.

Co do tego, komu i w jakim rozmiarze służy prawo uczestniczenia w pożytkach z dobra gminnego, trzymać się należy niezaprzeczonego zwyczaju istniejącego w czasie wejścia w życie ustawy gminnej z 12. sierpnia 1866 Nr. 19 Dz. u. kraj.

Jeżeli i o ile nie istnieje taki zwyczaj, uchwali Rada gminna z uwzględnieniem istniejących specjalnych tytułów prawnych postanowienie regulujące to uczestnictwo, przyczem może ustanowić opłatę za użytkowanie z dobra gminnego.

Jeżeli dochodzenie komisyjne przy udziale znawcy przeprowadzone przez Zwierzchność gminną lub Wydział powiatowy wykaże, iż dotychczasowy sposób korzystania z dobra gminnego w myśl zwyczaju, lub też sposób tego korzystania uchwalony przez Radę gminną z powodu nie istnienia zwyczaju, może uszczuplić lub udaremnić gospodarcze przeznaczenie dobra gminnego, może Rada gminna ustanowić odmienny sposób korzystania z tego dobra gminnego, a mianowicie może postanowić:

1. czas ochronny dla dobra gminnego, to jest postanowić, że można użytkować dobro gminne lub jego część tylko w czasie do tego oznaczonym;

2. sposób stopniowego zagospodarowania dobra gminnego, to jest postanowić, że dobro gminne ma być podzielone na kilka części i każda część po kolei przez parę lat bądźto poddawana uprawie rolnej a potem zasiewana trawami, bądźto w inny sposób zagospodarowaną;

3. postanowienia zabezpieczające dobro gminne przed niszczeniem wskutek pasania na niem pewnych rodzajów inwentarza żywego np. gęsi, przed wybieraniem piasku, gliny, kamienia, wycinaniem drzew i t. d. zatem albo zakazujące zupełnie podobnego sposobu używania, albo wyznaczające do tego celu pewną tylko część dobra gminnego.

Rada gminna może również mimo odmiennego zwyczaju zaprowadzić opłaty za użytkowanie dobra gminnego, lub też podwyższyć istniejące tego rodzaju opłaty.

Nadwyżka dochodów z dobra gminnego pozostająca po opędzeniu podatków i innych wydatków administracyjnych a zwłaszcza wydatków na potrzebną konserwację wpływa po zaspokojeniu osób uprawnionych do Kasy gminnej.

Art. II.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. III.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Ustawa

z dnia w przedmiocie zmiany §. 74. ustawy gminnej z dnia 13. marca 1889 Nr. 24 Dz. u. kraj.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Art. I.

§. 74. ustawy gminnej z dnia 13. marca 1889 Nr. 24. Dz. u. kraj. uchyla się w dotychczasowem brzmieniu, a natomiast obowiązować będą następujące postanowienia:

§. 74.

Co do tego, komu i w jakim rozmiarze służy prawo uczestniczenia w pożytkach z dobra gminnego, trzymać się należy niezaprzeczonego zwyczaju istniejącego w czasie wejścia w życie ustawy gminnej z 12. sierpnia 1866 Nr. 19. Dz. u. kraj.

Jeżeli i o ile nie istnieje taki zwyczaj, uchwali Rada miejska z uwzględnieniem istniejących specjalnych tytułów prawnych postanowienie regulujące to uczestnictwo, przyczem może ustanowić opłatę za użytkowanie z dobra gminnego.

Jeżeli dochodzenie komisyjne przy udziale znawcy przeprowadzone przez Magistrat lub Wydział powiatowy wykaże, iż dotychczasowy sposób korzystania z dobra gminnego w myśl zwyczaju, lub też sposób tego korzystania uchwalony przez Radę miejską z powodu nie istnienia zwyczaju, może uszczuplić lub udaremnić gospodarcze przeznaczenie dobra gminnego, może Rada miejska ustanowić odmienny sposób korzystania z tego dobra gminnego, a mianowicie może postanowić:

1. czas ochronny dla dobra gminnego, to jest postanowić, że można użytkować dobro gminne lub jego część tylko w czasie do tego oznaczonym;

2) sposób stopniowego zagospodarowania dobra gminnego, to jest postanowić, że dobro gminne ma być podzielone na kilka części i każda po kolei przez parę lat bądźto poddawana uprawie rolnej a potem zasiewaną trawami, bądźto w inny sposób zagospodarowaną;

3. postanowienia zabezpieczające dobro gminne przed niszczeniem wskutek pasania na niem pewnych rodzajów inwentarza żywego np. gęsi, przed wybieraniem piasku, gliny, kamienia, wycinaniem drzew i t. d., zatem albo zakazujące zupełnie podobnego sposobu używania, albo wyznaczające do tego celu pewną tylko część dobra gminnego.

Rada miejska może również mimo odmiennego zwyczaju zaprowadzić opłaty za użytkowanie dobra gminnego, lub też podwyższyć istniejące tego rodzaju opłaty.

Nadwyżka dochodów z dobra gminnego pozostająca po opędzeniu podatków i innych wydatków administracyjnych a zwłaszcza wydatków na potrzebną konserwację wpływa po zaspokojeniu osób uprawnionych do Kasy gminnej.

Art. II.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Ustawa

z dnia w przedmiocie zmiany §. 69. ustawy
gminnej z dnia 3. lipca 1896 Nr. 51. Dz. u. kraj.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wiel-
kiem Księstwem Krakowskim postanawiam, co następuje:

Art. I.

§. 69. ustawy gminnej z dnia 3. lipca 1896 Nr. 51. Dz. u. kraj. uchyla się w dotychczasowem brzmieniu, a natomiast obowiązywać będą następujące postanowienia:

§. 69.

Co do tego, komu i w jakim rozmiarze służy prawo uczestniczenia w pożytkach z dobra gminnego, trzymać się należy niezaprzeczonego zwyczaju istniejącego w czasie wejścia w życie ustawy gminnej z 12. sierpnia 1866 Nr. 19. Dz. u. kraj.

Jeżeli i o ile nie istnieje taki zwyczaj, uchwali Rada gminna z uwzględnieniem istniejących specjalnych tytułów prawnych postanowienie regulujące to uczestnictwo, przyczem może ustanowić opłatę za użytkowanie z dobra gminnego.

Jeżeli dochodzenie komisyjne przy udziale znawcy przeprowadzone przez Zwierzchność gminną lub Wydział powiatowy wykaże; iż dotychczasowy sposób korzystania z dobra gminnego w myśl zwyczaju, lub też sposób tego korzystania uchwalony przez Radę gminną z powodu nie istnienia zwyczaju, może uszczuplić lub udaremnić gospodarcze przeznaczenie dobra gminnego, może Rada gminna ustanowić odmienny sposób korzystania z tego dobra gminnego, a mianowicie może postanowić:

1. czas ochronny dla dobra gminnego, to jest postanowić, że można użytkować dobro gminne lub jego część tylko w czasie do tego oznaczonym;

2. sposób stopniowego zagospodarowania dobra gminnego, to jest postanowić, że dobro gminne mu być podzielone na kilka części i każda część po kolei przez parę lat bądźto poddawana uprawie rolnej a potem zasiewaną trawami, bądź to w inny sposób zagospodarowaną;

3. postanowienia zabezpieczające dobro gminne przed wyniszczeniem wskutek pasania na niem pewnych rodzajów inwentarza żywego np. gęsi, przed wybieraniem piasku, gliny, kamienia, wycinaniem drzew i t. d., zatem albo zakazujące zupełnie podobnego sposobu używania, albo wyznaczające do tego celu pewną tylko część dobra gminnego.

Rada gminna może również mimo odmiennego zwyczaju zaprowadzić opłaty za użytkowanie dobra gminnego, lub też podwyższyć istniejące tego rodzaju opłaty.

Nadwyżka dochodów z dobra gminnego pozostająca po opędzeniu podatków i innych wydatków administracyjnych a zwłaszcza wydatków na potrzebną konserwację wpływa po zaspokojeniu osób uprawnionych do Kasy gminnej.

Art. II.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. III.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.
